

HEMŞİRELİK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

2024

- 1. H**** I****** Diyabet yönetiminde algılanan engeller ve öz yönetimin öz bakım davranışları üzerine etkisi
- 2. B**** Ő**** G****** Yoğun bakım hemşirelerinin santral venöz kateter ilişkili kan dolaşım enfeksiyonlarını önlemeye yönelik bilgi düzeyleri ve kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi
- 3. E**** S****** İŞ SAĞLIĞI OKURYAZARLIĞI ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI
- 4. B**** D******* Hemşirelerde nezaketsizlik davranışlarının iş performansına etkisi
- 5. S**** A****** Hemşirelerde etik değerlere yatkınlık ve iş yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi

DIYABET YÖNETİMİNDE ALGILANAN ENGELLER DIYABET YÖNETİMİNDE ALGILANAN ENGELLER VE ÖZ YÖNETİMİN ÖZ BAKIM DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı diyabetli bireylerin diyabet yönetiminde algıladıkları engelleri ve diyabet öz yönetimin öz bakım davranışları üzerine etkisini değerlendirmektir. Ayrıca diyabetlinin algıladıkları engeller ile diyabetlinin sosyodemografik, hastalık özellikleri ve metabolik parametreleri ile olan ilişkisini incelemektir.

Materyal ve Metot: Çalışma tanımlayıcı-ilişki arayıcı tipte tasarlanmış olup, Eylül 2022- Şubat 2023 tarihleri arasında İstanbul Prof. Dr. Cemil Taşcıoğlu Şehir Hastanesi yataklı dahiliye servislerinde çalışmaya katılmayı kabul eden diyabetliler ile yürütülmüştür. G-Power 3.1 programı ile %95 güven aralığında ve 0.95 güç oranıyla görülüş sıklığı 0.5 ve standart sapma ± 0.05 kabul edilerek yapılan analiz sonucunda diyabetli sayısı 300 olarak belirlendi. Dahil edilme kriterlerine uygun 300 tip 2 diyabetli basit tesadüfi örnekleme ile belirlendi. Veriler yüz yüze görüşme yoluyla toplanmıştır. Veriler “Diyabetli Birey Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Diyabet Öz Bakım Aktiviteleri Anketi”, “Diyabette Engeller Ölçeği”, ve “Diyabette Öz-yönetim Algı Skalası (DÖYAS)” kullanılarak elde edilmiştir.

Bulgular: Çalışmada diyabetli bireylerin %51,3’ ünün kadın, %35,3’ ünün tanı süresinin 6 ile 10 yıl arası ve %78,7’ sinin diyabet dışında bir kronik rahatsızlığı olduğu bulundu. Diyabetlilerin %52’sinin retinopatisi olup, %43,7’si insülin kullanmaktadır. Diyabetliler en fazla diyet (\bar{x} :3,61 \pm 0,72), en az egzersiz (\bar{x} :2,3 \pm 1,4) özbakım aktivitesini gerçekleştirmektedir. Diyabetli bireylerin yarısından fazlasının (%56,2) en çok insülin kullanımında engel algıladığı ve yaklaşık üçte birinin (%36,7) diyabet tedavisine uyumunun olduğu belirlenmiştir. Katılımcılar en fazla kendi kendini izlemede (\bar{x} : 0,68 \pm 0,88), en az ise sağlık profesyonelleri ile ilişkilerinde (\bar{x} : 0,028 \pm 0,38) engel yaşamaktadır. Diyabette Öz-yönetim Algısının orta düzeyde olduğu (\bar{x} : 21,8 \pm 2,97) bulunmuştur. Yaş, cinsiyet, medeni durum, tanı süresi, başka bir kronik rahatsızlığın olması, komplikasyon yaşama durumu diyabetle yaşamda engel algılamanın farklı alt boyutları ile ilişkili bulundu ($p < 0,05$). Özbakım aktivitelerinden diyet puanı ilaç kullanımında (r :-0,208) ve yaşam değişikliğinde (r :-0,236), egzersiz puanı yaşam şekli değişikliğinde (r : -0,576) engel algılama ile ilişkilidir. Kan şekere bakma sıklığı puanı diyabetle başa çıkmada (r : 0,141) engel algılama ile ilişkilidir ($p < 0,05$). Diyabetle başa çıkmada engel algısı arttıkça özyönetim algısı zayıf düzeyde artmaktadır (r :0,019). Diyabet öz yönetim algısı ile diyabet özbakım aktiviteleri ve diyabette yaşanan engeller arasında ilişki bulunamamıştır ($p < 0,001$).Metabolik parametrelerin kötü olması diyabetlinin yaşam şekli değişikliği yapmada ve ilaç kullanımı ile ilgili alanlarda engel algılamasına neden olmaktadır ($p < 0,005$).

Sonuç: Başarılı bir diyabet yönetimi için diyabetlinin algıladığı engellerin azaltılması ve engeller ile başa çıkmanın öğretilmesi, özbakım aktivitelerinin gerçekleştirilmesinde, öz yönetimlerinin güçlendirilmesinde ve metabolik parametrelerinin iyileştirilmesinde önemlidir. Bu kapsamda diyabetliler ile çalışan hemşireler diyabetlilerin yaşadıkları engelleri ve bu engellerin diyabetlilerin özbakım aktiviteleri ve özyönetimleri üzerindeki etkisini değerlendirmeli ve yapacakları eğitimlerde bunu dikkate almalıdır. Gelecekteki çalışmalar farklı diyabet grupları ve cinsiyetler arasında karşılaştırmalı olarak yapılabilir. Öz bakım davranışlarını ve öz yeterliliği geliştirmek için diyabetle yaşamda engellerle mücadele gücünün artırılmasına yönelik diyabet politika yapımcılarının uygun, kolay erişilebilir ve sürdürülebilir program desteğine ihtiyaç bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Diyabet, diyabette yönetimde algılanan engeller, diyabet öz bakımı davranışları, diyabet öz yönetimi

**YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN SANTRAL VENÖZ KATETER
İLİŞKİLİ KAN DOLAŞIM ENFEKSİYONLARINI ÖNLEMESİNE YÖNELİK
BİLGİ DÜZEYLERİ VE KANITA DAYALI HEMŞİRELİĞE YÖNELİK
TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

ÖZET

Giriő: Ulusal damar erişimi yönetimi rehberine göre, sağlık hizmetleri ilişkili enfeksiyonların %30-40 oranında kan dolaşımı enfeksiyonlarından kaynaklandığı, bu oranın %85'inin santral kateter ilişkili kan dolaşım enfeksiyonlarının oluşturduğu bildirilmiştir. Santral kateter ilişkili kan dolaşım enfeksiyonlarına neden olan en önemli etken santral venöz kateterlerdir. Kateterlerin sıklıkla kullanıldığı yoğun bakım ünitelerinde hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalar ile verdikleri santral venöz kateter bakımı santral kateter ilişkili kan dolaşım enfeksiyonları görülme oranını düşürdüğü bildirilmiştir. Hemşirelerin santral kateter ilişkili kan dolaşım enfeksiyonlarını önlemeye yönelik kanıta dayalı uygulamalar ile ilgili eğitim almaları uygulanan her girişimin kanıt temelli olmasına olanak sağlamaktadır.

Amaç: Araştırma, yoğun bakım hemşirelerinin santral venöz kateter ilişkili kan dolaşım enfeksiyonlarını önlemeye yönelik bilgi düzeyleri ve kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacı ile tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, İstanbul Prof. Dr. Cemil Taşcıoğlu Şehir Hastanesi'nin yoğun bakım ünitelerinde Haziran-Temmuz 2023 tarihleri arasında uygulanmıştır. Araştırma için Bezmîâlem Vakıf Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 19.04.2023 tarihli 08 sayılı etik kurul izni ve İstanbul Prof. Dr. Cemil Taşcıoğlu Şehir Hastanesi ve İl Sağlık Müdürlüğü'nden 26.06.2023 tarihinde çalışma izinleri alınmıştır. Katılımcılardan bilgilendirilmiş yazılı onam alınarak kişisel bilgileri gizli tutulmuştur.

Bulgular: Araştırma sonucunda hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları ve puanları iyi düzeyde tespit edilmiştir. Ayrıca tutumu oluşturan alt boyutlardan inanç ortalaması 30,68±3,70, niyet ortalaması 15,90±2,47 ve duygu ortalaması 17,27±2,91 olarak tespit edilmiştir. Santral kateter ilişkili kan dolaşım enfeksiyonlarını önlemeye yönelik bilgi puanları yüksek çıkmıştır. Yoğun bakım hemşirelerinin santral venöz kateter ilişkili kan dolaşım enfeksiyonlarını önlemeye

yönelik bilgi düzeyleri ve kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum düzeyleri arasında çok zayıf düzeyde negatif ($r=-0,063$) ve anlamlı olmayan ($p=0,556$) bir ilişki olduğu, iki değişkenin birbiri üzerinde açıkladığı varyans ise $r^2=0,004$ olarak hesaplanmıştır. Hemşirelerin santral venöz kateter ilişkili kan dolaşım enfeksiyonlarını önlemeye yönelik bilgi düzeyleri arttığında kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları neredeyse nötre yakın bir düzeyde ve anlamlı olmayan ölçüde azalma gösterdiği bulundu. Bilgi düzeyi ile tutumu oluşturan alt boyutlar (inanç, uygulama niyeti ve duygular) arasındaki ilişkiler de çok zayıf düzeyde negatif anlamsız bulunmuştur ($p>0,05$). Bu bulgular, yoğun bakım hemşirelerinin bilgi düzeylerinin yüksek olduğunu ve kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarına olumlu bir tutum sergilediklerini fakat hemşirelerin santral venöz kateter ilişkili kan dolaşım enfeksiyonlarını önlemeye yönelik bilgi düzeyleri ile kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermiştir.

Sonuç: Sürekli eğitimin hizmet öncesi ve hizmet süresi boyunca sürdürülmesi ve hemşirelerin yeterliliklerinin gözlenmesi önerilmektedir. Hasta bakımında kanıta dayalı uygulamaları benimsemeleri ve kullanımlarını kolaylaştırabilmesi açısından kanıta dayalı uygulamaların eğitim yolu ile hasta bakımının hasta üzerinde uygulamasının gösterilmesi önerilmektedir. Hemşirelerin santral kateter ilişkili kan dolaşım enfeksiyonlarını önlemeye yönelik kanıta dayalı uygulamalar doğrultusunda eğitimlerin devamlılığının sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: yoğun bakım hemşiresi, kanıta dayalı hemşirelik, yoğun bakım ünitesi, santral venöz kateter ilişkili kan dolaşım enfeksiyonu

İŞ SAĞLIĞI OKURYAZARLIĞI ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

ÖZET

Araştırmanın amacı, mücevherat sektöründe çalışan bireylere yönelik iş sağlığı okuryazarlığı ölçeğinin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapılmasıdır. Araştırmada metodolojik tasarım tipi kullanıldı. Araştırma verileri, Eylül 2023-Mart 2024 tarihleri arasında yüz yüze toplandı. Araştırma kuyumculuk sektörü işletmesinde çalışmakta olan bireyler üzerinde yürütüldü. Araştırmada “Sosyo-demografik Bilgi Formu” ve iki alt boyut ve 12 maddeden oluşan “İş Sağlığı Okuryazarlığı Ölçeği” kullanıldı. Ölçeğin geçerliliğine ilişkin bulgular dil, kapsam ve yapı geçerliliği ile test edilmiş olup, güvenilirlik bulgularının tespitinde iç tutarlılık, madde analizi, test-tekrar test ve ayırt edicilik analizleri uygulandı. Yapılan analizler sonucunda alanında uzman kişilerce dil ve kapsam geçerliği doğrulanmış olup, yapı geçerliliği incelendiğinde doğrulayıcı faktör analizinde $\chi^2/sd=2,15$; CFI= 0,93; GFI= 0,91; AGFI=0,90 ve RMSEA=0,07 sonuçları elde edildi. Uyum iyiliği indeksi değerlendirme kriterleri incelendiğinde, indekslerin kabul edilebilir değerler arasında olduğu görüldü. Güvenirlik bulgularında ise ölçeğin Cronbach-Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,822 olarak saptandı. Ölçeğinin alt %27 ile üst %27 grupları arasında anlamlı farklılık gösterdiği saptandı. ($p<0,05$) Ölçeğin ayırt edecek hassas ölçüm yaptığı saptandı. Yapılan araştırmanın sonucunda “İş Sağlığı Okuryazarlığı Ölçeği” Türk toplumu için geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olarak tespit edildi.

Anahtar Kelimeler: İş sağlığı okuryazarlığı, Geçerlilik, Güvenirlik, Ölçek, Halk sağlığı

HEMŞİRELERDE NEZAKETSİZLİK DAVRANIŞLARININ İŞ PERFORMANSINA ETKİSİ

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemşirelerin iş yaşamında karşılaştıkları nezaketsizlik davranışlar ve bu davranışların iş performansına olan etkisini araőtırmaktır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte olan bu çalışmanın evrenini İstanbul ilinde kurum izni alınan 3 hastanede çalışan 1943 hemşire oluőturmaktadır. Çalışmanın örneklemini 407 hemşire oluőturmaktadır. Çalışmanın verileri Eylül-Aralık 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Çalışmada demografik bilgi formu, Hemőirelikte Nezaketsizlik Ölçeği ve Bireysel İş Performansı Ölçeği kullanılmıştır. Veri analizinde pearson korelasyon, lineer regresyon, tek yönlü varyans, post hoc analizleri ve bağımsız t -testi kullanılmıştır, $p < 0,05$ düzeyindeki değerler istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular: Hemşirelerin nezaketsizlik toplam puan ortalaması $114,759 \pm 28,108$, bireysel iş performansı genel ortalaması $4,001 \pm 0,623$ olarak bulunmuştur. Hemőirelikte nezaketsizlik ölçeği alt boyutları ile bireysel iş performansının boyutları arasında bireysel iş performansının genel toplamı ve görev boyutu ile yönetici nezaketsizliği arasında negatif yönde çok zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur. Üretkenlik karşıtı iş davranışı ile nezaketsizlik toplam ve yönetici nezaketsizliği arasında pozitif yönde çok zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Sonuç: Çalışmamızın sonucu hemşirelerin iş yaşamında düşük düzeyde nezaketsiz davranışlara maruz kaldığını ve ortalamanın üzerinde bireysel iş performansına sahip olduğunu göstermiştir. Hemşirelerde genel nezaketsizlik ile bireysel iş performansı arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. Nezaketsizlik ve bireysel iş performansının alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler çıkmıştır. Nezaketsizlik üretkenlik karşıtı iş yapma davranışını düşük düzey arttırmıştır ve yönetici nezaketsizliği iş performansı düzeyini düşük düzeyde azaltmıştır.

Anahtar Sözcükler: Hemşire, Nezaketsizlik, İş Performansı

HEMŞİRELERDE ETİK DEĞERLERE YATKINLIK VE İŞ YAŞAM KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Sağlık sisteminde önemli bir yere sahip olan hemşirelerin hasta bakım kalitesini ve verimliliğini artırmak, çalıştıkları kuruma bağlılıklarını sağlamak ve hemşirelerden en iyi performans sunabilmelerini beklemek için iş yaşam kalitelerini artırmak oldukça önem taşımaktadır. Hemşirelerin mesleki uygulamalarında ortaya çıkan etik sorunları çözümlenebilmeleri, doğru karar verebilmeleri bakım verdikleri birey ve kendileri için etik değerlerin farkında olmaları gerekmektedir. Hemşirelerin iş yaşam kalitesi; çalışma şekli, çalışma süresi ve çalıştıkları bölümden kaynaklanan çeşitli nedenler etik sorunları çözmeleri üzerinde etki göstermektedir.

Bu araştırma, hemşirelerin etik değerlere yatkınlıkları ile iş yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemek amacı gerçekleştirildi.

Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde yapılan araştırmanın evrenini, Konya ilinde yer alan bir üniversite hastanesinin; dahili, cerrahi, yoğun bakım, acil kliniklerinde ve poliklinik hizmetlerinde çalışan hemşireler, örneklemini ise, araştırma ya katılma konusunda sözel ve yazılı izinleri alınan 200 hemşire oluşturdu. Veriler toplanmadan önce İl Sağlık Müdürlüğü'nden kurum izni ve Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul'undan etik onay alındı. Veriler; Hemşire Bilgi Formu, Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeği ve Hemşirelerde iş yaşam kalitesi ölçeği aracılığı ile toplandı. Araştırmadan elde edilen veriler; SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 10 programında analiz edildi. Veriler 01.21.2021-31.12.2021 tarihleri arasında pandemi döneminde toplanmıştır.

Hemşirelerin; %79'unun kadın, yaş ortalamasının $31,67 \pm 7,34$ ve %51'inin bekar olduğu, % 62'sinin lisans mezunu, % 74,5'inin klinik hemşire pozisyonunda çalıştığı, % 70,5'inin 1-10 yıl arasında çalıştığı ve çalışma süresinin ortalamasının $9,02 \pm 7,80$ olduğu; % 38,0'inin acil, ameliyathane, yoğun bakım gibi riskli alanlarda görev yaptığı, %62,5'inin nöbet usulü ile çalıştığı ve %40'ının haftada 40 saat ve altı (Haftada 5 gün 8 saat) olarak çalıştığı, %57'sinin çalıştığı alanın kendi tercihi olmadığı, %88,5'inin etik eğitim aldığı ancak %90,5'inin etik ile ilgili herhangi bir yayın takip etmediği saptandı. Hemşirelerin İş Yaşam Kalitesi Ölçeği alt boyut puan ortalamaları sırasıyla; Sevgi saygıda $4,44 \pm 0,49$, Adalet dürüstlükte $4,36 \pm 0,64$, işbirliğinde $4,18 \pm 0,73$ ve Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeği alt boyut puan ortalamaları sırasıyla; Hemşirelik Yönetiminde $4,20 \pm 0,75$, İş Koşullarında $4,37 \pm 0,72$, Kurum Yönetimi Politikalarında $4,25 \pm 0,78$, Fiziksel Koşullarda $4,24 \pm 0,82$, Sosyal Olanaklar ve Çalışma Ortamında $4,03 \pm 0,84$ olduğu belirlendi.

Hemşirelerin İş Yaşam Kalitesi Ölçeği toplam puanı ile Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeği toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edildi ($p < 0,05$). Hemşirelerin iş yaşam koşullarının iyi olmadığı ve bu durumun etik değerlere yatkınlıklarını etkilediği belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Etik, Etik Değer, İş Yaşam Kalitesi